

BAKUNA

A MAYISPREY ITI AGONG PARA ITI TRANGKASO

DAGITI MASAPUL A MAAMMUAM

2011-12

Kaaduan a Pakaammo mainaig iti Bakuna ket nakasuratda met iti Espaniol ken dadduma pay a lengguahe. Kitaen ti www.immunize.org/vis
Hojas de Información Sobre Vacunas están disponibles en Español y en muchos otros idiomas. Visite www.immunize.org/vis

1 Apay nga agpabakuna?

Makaakar a sakit ti trangkaso.

Gapu daytoy iti bayrus iti trangkaso, a mayakar babaen ti panaguyek, panagbaeng, wenna panagbuteg.

Mabalin a maakaran amin iti trangkaso, ngem kangatuan ti porsiento ti impeksion kadagiti ubbing. Kadagiti kaaduan a biktima, agpaut dagiti simtoma iti sumagmamano laeng nga aldaw. Karaman ti:

- gurigor/panagpayegpeg
- nabudo a karabukob
- sakit kadagiti piskel
- pannakabambannog
- panaguyek
- sakit iti ulo
- nadaruy wenna napalet a buteg

Addan dagiti sabali a sakit iti kapadana a simtoma ken masansan a mapagkamalian a trangkaso.

Mabalin nga agsakit iti nakarkaro dagiti ubbing, agtawen 65 ken natataeng, masakog a babbai, ken tattao nga addaan iti sabali nga an-annayen—kas iti puso, bara wenna sakit iti bato (bekkel). Makapartuat ti trangkaso iti nangato a gurigor ken pneumonia, ken pakaruenna ti agdama nga an-annayen. Makaigapu pay iti panagibleng ken panagpayegpeg kadagiti ubbing. Rinibu a tattao ti matmatay iti tinawen gapu iti trangkaso ken ad-adu pay dagiti mayos-ospital.

No mabakunaan ka, masalaknibam ti bagim manipud iti trangkaso ken mabalin a maliklikan pay ti pannakaiwaras ti trangkaso iti sabali.

2 Ti bakuna a mayisprey iti agong para iti trangkaso

Adda dua a kita ti bakuna para iti trangkaso:

1. **Ti bakuna a mayisprey iti agong para iti trangkaso** wenna live, attenuated influenza vaccine (LAIV) ket addaan iti sibibiag ngem napakapsut a kagaw ti trangkaso. Mayisprey daytoy kadagiti abut ti agong.
2. **Ti bakuna a maitudok para iti trangkaso**, wenna ti “indiaksion para trangkaso” wenna “flu shot” maipaay babaen ti panangiyindiaksion babaen ti dagum. *Nailawlawag daytoy a bakuna iti sabali a Pakaammo Mainaig iti Bakuna.*

Kanayon nga agbalbaliw dagiti bayrus ti trangkaso, isu a mairekomenda ti tinawen a panagpabakuna. Tunggal tawen, padpadasen dagiti sientista a yannatup dagiti bayrus iti bakuna kadagiti (bayrus a) mabalin a iti trangkaso iti dayta a tawen. Ti bakuna para iti trangkaso ket dina pengdan ti sakit manipud kadagiti sabali a kagaw, karaman dagiti kagaw ti trangkaso a saan a nairaman iti bakuna.

Kasapulan ti pannakalaknib ti agingga iti 2 a lawas sa agkurri kalpasan ti pannakaindiaksion.

Awanan ti LAIV iti imet a thimerosal wenna sabsabali pay a preserbatibo.

3 Asino dagiti mabalin a maipaayan iti LAIV?

Mairekomenda ti LAIV kadagiti nasasalun-at a tattao nga **agtawen iti 2 agingga iti 49**, saan a masakog ken awanan iti sabali nga an-annayen (kitaen ti #4 iti baba).

4 Sumagmamano a tattao ti di masapul a mabakunaan iti LAIV?

Saan a mairekomenda iti amin ti LAIV. Ketdi, nasken nga agpaindiaksion dagiti sumaganad a tattao iti bakuna a maitudok para iti trangkaso (indiaksion para trangkaso):

- **Dagiti nataengan nga edad iti 50 wenna natataeng wenna dagiti ubbing nga agtawen manipud 6 agingga iti 23 a bulan.** (Dagiti ubbing a naub-ubing ngem 6 a bulan, saan a mabalin a maipaayan iti uray ania kadagiti bakuna para iti trangkaso.)
- Dagiti ubbing a naub-ubing ngem 5 a tawen nga addaan angkit wenna maysa wenna ad-adu pay a daras a naganit-it ti panagangesna iti uneg ti napalabas a tawen.
- Dagiti masakog a babbai.
- Dagiti addaan iti parikut iti salun-at a nabayag a maagasan:
 - sakit iti puso
 - sakit iti “kidney” (bekkel) wenna dalem
 - sakit iti bara
 - sakit iti metabolismo, kas iti diabetes
 - angkit
 - anemia, ken sabsabali pay a sakit iti dara
- Asino man nga addaan iti parikut kadagiti piskel ken ur-urat (kas kadagiti parikut iti panagpayegpeg kas iti kissiw wenna pannakaparalitiko ti utek) a pakaigapuan ti parikut iti panaganges wenna panagtilmon.
- Asino man a nakapsut ti resistensiana.
- Asino man a nayasideg iti nakapsut ti resistensiana nga masapul a maaywanan iti protektado nga aglawlaw (kas iti siled para iti panagiayakar iti linaon ti tulang). *Mabalin a maipaayan iti LAIV dagiti nayasideg kadagiti sabsabali a tattao nga nakapsut ti resistensiana (kas kadagiti addaan iti HIV). Mabalin a maipaayan iti LAIV dagiti trabahador iti mangay-aywan iti salun-at kadagiti naiget ti pannakaaywanna a siled dagiti maladaga.*
- Dagiti ubbing wenna agtutubo nga agkasapulan iti aspirin iti mabayag.

Ibagam iti doktormo no addaanka kadagiti uray ania a nakaro (makapatay) nga alerdyi, agraman ti nakaro nga alerdyi kadagiti itlog. Ti nakaro nga alerdyi iti ania man a paset ti bakuna ket mabalin a rason tapno saan a maipaay kenka ti bakuna. Manmano met ketdi ti bakuna para iti trangkaso ti mangipaay iti alerdyi.

Ibagam iti doktormo no naaddaanka iti nakaro a reaksion iti bagi kalpasan a nayindiaksion ti dosis ti bakuna para iti trangkaso.

Ibagam iti doktormo no naaddaanka iti Guillain-Barré Syndrome (maysa a nakaro a sakit iti paralitiko, a maawagan pay iti GBS). Tulongannaka ti doktormo a mangeddeng no umno a maipaay ti bakuna kenka.

Ibagam iti doktormo no nakaalakan iti ania man a bakuna iti napalabas nga uppat a lawas.

Asino man nga addaan iti parikut iti agong a gapu iti kinakarona, marigatan nga umanges, kas iti barado wenna kasla nasullatan nga agong, maipaayan laengen iti indiekshon para iti trangkaso.

Masapul nga aguray dagiti addaan iti apagapaman wenna nakaro a sakit agingga a malaiinganda sakbay nga agpabakunada para iti trangkaso. No agsakitka, kapatangmo ti doktormo maipapan iti pannakabaliw ti eskediul ti pannakabakunam. Gagangay met a mabakunaan latta dagiti tattao a nalag-an laeng ti sakitda.

5 Kaano ti rebbengna a panangawatko iti bakuna para iti trangkaso?

Agpabakuna a dagus apaman nga addan maipaay a bakuna. Masapul a mangipaay daytoy iti pannalaknib no nasapsapa a dumteng ti tiempo ti trangkaso. Mabalinen ti agpabakuna no la ket agrairan ti sakit iti komunidadyo.

Rummuar iti ania man nga oras ti trangkaso, ngem kaaduan a trangkaso ti agraira manipud Oktubre agingga iti Mayo. Kadagiti nabiit pay a tiempo ti trangkaso, kaaduan nga impeksion ti nagparang iti Enero ken Pebrero. Ti panagpabakuna iti Disiembre, ken uray naladladaw pay ket naimbag latta para iti kaaduan nga edad..

Masapul dagiti nataengan ken natataeng nga ubbing ti maysa a dosis ti bakuna para iti trangkaso iti tunggal tawen. Ngem adda sumagmamano nga ubbing a naub-ubing ngem 9 a tawen masapulda ti dua a dosis tapno masalaknibanda. Agdamagka iti doktormo.

Mabalin a mayindiekshon ti bakuna para iti trangkaso iti isu met laeng a gundaway kas kadagiti sabali a bakuna.

6 Ania dagiti risgo manipud iti LAIV?

Kas iti uray ania nga agas, mabalin a mangipaay ti bakuna kadagiti nadagsen a parikut, kas iti nakaro a panagalerdyi. Bassit-usit ketdi ti risgo a ti bakuna, mangipaay iti nakaro a pagpeggadan, wenna ipapatay.

Dagiti kagaw (bayrus) manipud iti bakuna a maitudok para iti trangkaso, manmano nga umakarda manipud iti tao a mapan iti sabali a tao. Uray no umakarda, adayo a pakaigapuanda iti an-annayen.

Nagtaud ti LAIV iti napakapsut a kagaw ket saan a mangpaltuad iti trangkaso. Mangpaltuad ketdi ti bakuna iti nalag-an a sintoma kadagiti tattao a maipaayan itoy (kitaen iti baba).

Dagiti nalag-an a problema:

Sumagmamano nga ubbing ken agtutubo, edad 2-17 ti nangireklamo iti:

- nadaruy a buteg, panagbarado ti agong wenna uyeke
 - gurigor
 - sakit iti ulo ken piskel
 - panagant-it ti panaganges
 - panaas iti tian wenna sagpaminsan a panagsarua wenna panagiblen
- Sumagmamano a nataengan, nga agtawen 18-49 ti nangireklamo:
- nadaruy a buteg wenna panagbarado ti agong
 - napanaas a karabukob
 - uyeke, panagpayegpeg, pannakabambannog/panagkakapsut
 - sakit iti ulo

Dagiti nakaro a problema:

- Manmano dagiti panagalerdyi a mabalin a mangkeltay iti biag. No bilang man agparangda, masansan a kalpasan ti sumagmamano a minuto agingga iti sumagmamano nga oras kalpasan ti pannakaindieshion.
- No adda agparang a naidumduma a reaksion manipud iti uray ania kadagiti bakuna, mabalin a dida mailasin agingga a di mausar ti rinibu, wenna minilion a tattao. Minilion a dosis ti LAIV ti naiwarasen manipud idi naipaayan iti lisensia, ken saan met a nainanaig ti bakuna iti uray ania a nadadagsen a parikut.

Translation provided by Hawaii Department of Health

Kanayon a mabantayan ti kinatalged dagiti bakuna. Para iti ad-adu nga impormasion, bisitaen ti:

www.cdc.gov/vaccinesafety/Vaccine_Monitoring/Index.html
ken

www.cdc.gov/vaccinesafety/Activities/Activities_Index.html

7 Kasano no adda nakaro a reaksion?

Ania dagiti pagilasinan?

Ania man a di gagangay a kasasaad, kas iti nangato a gurigor, wenna panagbaliw ti tigignay. Karaman kadagiti pagilasinan ti nakaro a reaksion iti alerdyi ti panagpakarigat nga umanges, panagpaparaw wenna panaguni ti yaanges, panagbinatlag, panaglulusiaw, panagkakapsut, napartak a bitek ti puso wenna panagulaw.

Ania ti rumbeng nga aramidek?

- **Umawag** iti doktor, wenna dagus a kuyogen ti masakit iti doktor.
- **Ibaga** iti doktor ti napasamak, ti petsa ken oras ti pannakapasamakna, ken no kaano a nabakunaan.
- **Dawaten** iti doktormo nga ipakaammona ti reaksion babaen ti panangitedna iti Vaccine Adverse Event Reporting System (VAERS) a dokumento. Wenna mabalinmo nga ited daytoy a pakaammo babaen ti website ti VAERS iti www.vaers.hhs.gov, wenna babaen ti panagawag iti **1-800-822-7967**.

Saan a mangipaay ti VAERS iti balakad mainaig iti salun-at ken medisina.

8 Ti Nailian a Programa iti Pannakabayad iti Pannakadangran gapu iti Bakuna

Nabukel idi 1986 ti Nailian a Programa iti Pannakabayad iti Pannakadangran gapu iti Bakuna wenna National Vaccine Injury Compensation Program (VICP).

Kadagiti mamati a mabalin a nadangranda gapu iti bakuna, manayonan ti ammoda mainaig iti programa ken no kasano ti panagipila iti panagdawat iti bayad babaen ti yaawag iti **1-800-338-2382**, wenna panangbisita iti website ti VICP iti www.hrsa.gov/vaccinecompensation.

9 Kasano a manayonan ti ammok?

- Agdamag iti doktormo. Mabalinda ti mangted kadagiti polietos mainaig iti bakuna wenna mangisingasing iti sabali a pakaalaan iti impormasion.
- Awagan ti departamento ti salun-at iti lokalidad wenna iti estado.
- Kontaken dagiti Sentro para iti Pannakakontrol ken Pannakatiped ti Sakit wenna Centers for Disease Control and Prevention (CDC):
 - Umawag iti **1-800-232-4636 (1-800-CDC-INFO)** wenna
 - Bisitaen ti website ti CDC iti www.cdc.gov/flu

DEPARTMENT OF HEALTH AND HUMAN SERVICES
CENTERS FOR DISEASE CONTROL AND PREVENTION

Vaccine Information Statement (Interim)
Live, Attenuated Influenza Vaccine (7/26/11) U.S.C. §300aa-26
Ilocano